

รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล
ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาพยาบาล

นาง มุกข์ดา ผดุงยาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

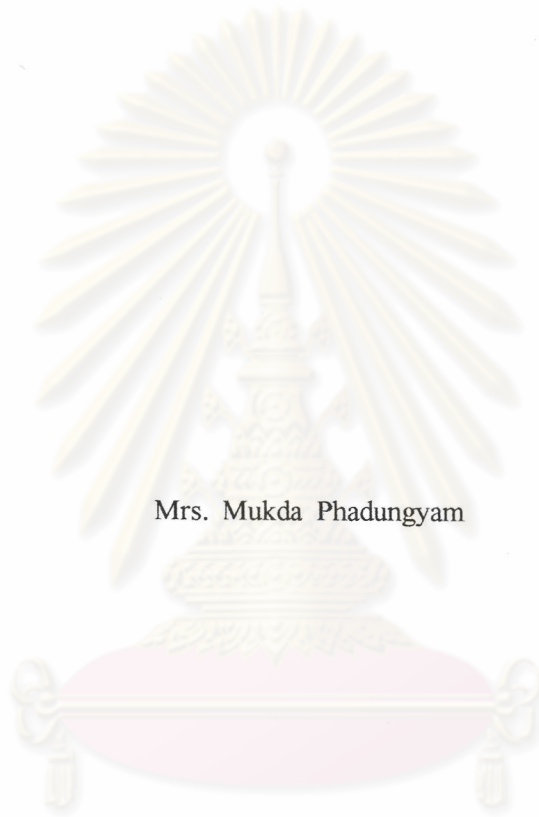
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-634-970-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A TEACHING MODEL FOR DEVELOPING THE ABILITY IN MAKING
NURSING DIAGNOSIS EMPHASIZING CRITICAL THINKING
FOR NURSING STUDENTS

Mrs. Mukda Phadungyam

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science

Nursing Education Program

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

IBSN 974-634-970-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล
ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาพยาบาล

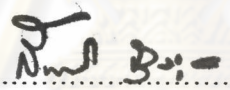
โดย นาง มุกข์ดา ผดุงยาม

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

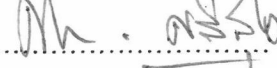

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ดวงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสัตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ศรีสุขใจ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ผู้แต่ง : ผดุงขาม : รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาพยาบาล (A TEACHING MODEL FOR DEVELOPING THE ABILITY IN MAKING NURSING DIAGNOSIS EMPHASIZING CRITICAL THINKING FOR NURSING STUDENTS) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์, อ. ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร. อรพรรณ ถิ่นบุญราชชัย, 133 หน้า. ISBN 974-634-970-8

การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการสอนโดยวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ จำนวน 38 คน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 19 คน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มทดลองได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการสอน 3 ขั้นตอนคือ ขั้นเสนอสถานการณ์ปัญหา ขั้นฝึกการคิด และขั้นเสนอและประเมินผลการคิด เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แผนการสอนตามรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบอัตนัยประยุกต์วัดความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพแล้ว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติทดสอบที และวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า

1. ความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลในแต่ละขั้นตอนคือความสามารถในการจับประเด็นปัญหา การเลือกรับข้อมูลพื้นฐาน การตีความหมายข้อมูล การสรุปประเด็นปัญหาและการกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล และรวมทุกขั้นตอนของกระบวนการวินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลในแต่ละขั้นตอนและรวมทุกขั้นตอนของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการทดลอง ในกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลขั้นการจับประเด็นปัญหาและขั้นการตีความหมายข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการสอน แต่มีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลในขณะที่ความสามารถในขั้นการเลือกรับข้อมูลพื้นฐานและขั้นการสรุปประเด็นปัญหามีความสัมพันธ์กับวิธีการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลส่วนความสามารถในขั้นการกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์ทั้งวิธีการสอนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และสรุปได้ว่า รูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C786061 : MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD: A TEACHING MODEL /ABILITY IN MAKING NURSING DIAGNOSIS/CRITICAL THINKING

MUKDA PHADUNGYAM : A TEACHING MODEL FOR DEVELOPING THE ABILITY IN MAKING NURSING DIAGNOSIS EMPHASIZING CRITICAL THINKING FOR NURSING STUDENTS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. JINTANA YUNIBHAND, Ph.D. 133 pp. SIBN 974-634-970-8

The purposes of this experimental research were to compare the ability in making nursing diagnosis of nursing students before and after being taught by the teaching model for developing the ability in making nursing diagnosis emphasizing critical thinking, and to compare such ability of nursing students from the experimental group and the control one which was taught by the traditional teaching method. The samples were 38 third year nursing students of Sawanpracharak Nursing College who were equally assigned into one experimental and one control group by randomized block design method. The experimental group were taught by the researcher using the mentioned teaching model which composed of three phases, namely, introduce the problem situation, encourage thinking process, and present and evaluate the thinking results. Research tools were a teaching plan according to the mentioned teaching model, and a modified essay question test designed to measure the ability in making nursing diagnosis in psychiatric-mental health nursing of nursing students. These tools were tested for the content validity and the reliability. Research data were analyzed by t-test, and two way ANOVA factorial design.

The major results of this study were the following:

1. The ability in making nursing diagnosis in each of the five steps, i.e. problem identification, data selection, data interpretation, draw a conclusion, and determine a nursing diagnosis and in all steps of nursing students in the experimental group after the experiment were statistically significantly higher than before the experiment, at the .05 level.
2. The ability in making nursing diagnosis in each of the five steps and in all steps after the experiment of nursing students in the experimental group were statistically significantly higher than those of the students in the control group, at the .05 level.
3. The ability in making nursing diagnosis in the steps of problem identification and data interpretation were related to G.P.A., whereas the ability in the steps of data selection and draw a conclusion were related to teaching method, at the .05 level. Interestingly, the ability in the step of determining a nursing diagnosis was not related to neither G.P.A. and the teaching method.

According to the above results, thus, two research hypotheses of this study were confirmed. In addition, this study assured that the newly designed teaching model can be used to develop the ability in making nursing diagnosis of nursing students.

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา

ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติธิต *อนันต์ อนันต*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *อ.จ.จ.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *อ.น. น.*

กิตติกรรมประกาศ

ความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่ รศ. ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์ และ ผศ. ดร. อรพรรณ ลือบุญรัชชัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณา ให้คำปรึกษาแนะนำ และเป็นกำลังใจให้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ รศ. สมคิด รักษาสัตย์ และ รศ. ดร. ดิเรก ศรีสุใจ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายนามในภาคผนวกทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเรื่องมือวิจัย และขอขอบพระคุณ ผู้บังคับการวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ ที่อนุญาตให้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ร.ต.อ.หญิงเอื้อญาติ ชูชื่น ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือแนะนำเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสวรรค์ประชารักษ์ หัวหน้าภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ที่อนุญาตให้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาและขอขอบคุณ น้องอัฒณา จุลศิริ น้องคมสัน แก้วระยะ ที่มีน้ำใจดีแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ มูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงบุญจิราธร(จุมพล)จุฑาทรุช ที่กรุณาอุปถัมภ์การศึกษาสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ และ พี่ ๆ ทุกคน ที่กรุณาเสียสละ และแบ่งเบาภาระงานบางอย่างแทนผู้วิจัย ในช่วงเวลาที่ศึกษา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจ เสียสละ และช่วยเหลือในทุกสิ่งทุกอย่าง ตลอดจนเป็นกำลังใจให้ยิ่งยั้งจากคุณวิทยา ผดุงยาม จนทำให้ผู้วิจัย ประสบความสำเร็จจากการศึกษาในครั้งนี้

มุกข์ดา ผดุงยาม

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
5. สรุปผลการวิจัย อภิปราย และ ข้อเสนอแนะ	88
สรุปผลการวิจัย.....	91
อภิปรายผลการวิจัย.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	96
รายการอ้างอิง.....	99

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	104
ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	105
ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	109
ค. ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
ประวัติผู้วิจัย	133

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	เปรียบเทียบกระบวนการวินิจฉัยการพยาบาลกับกระบวนการคิดอย่างมี วิจรรย์ญาณ	50
ตารางที่ 2	สรุปลักษณะกลุ่มตัวอย่างประชากรจำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม	57
ตารางที่ 3	ปัญหาทางการพยาบาลของผู้ป่วยจิตเวชที่พบบ่อยและมักกำหนดเป็นหัวข้อ การสอนในคลินิกจำแนกตามสถาบันการศึกษาพยาบาล	58
ตารางที่ 4	ความสามารถของแต่ละข้อคำถามของแบบสอบ เอ็ม อี คิว วัดความสามารถ ในการวินิจฉัยการพยาบาล	60
ตารางที่ 5	สรุบน้ำหนักคะแนนของแบบสอบ เอ็ม อี คิว วัดความสามารถในการวินิจฉัย การพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล	62
ตารางที่ 6	เวลาที่ผู้ทรงคุณวุฒิใช้ในการทำแบบสอบและเวลาที่ปรับแล้ว เพื่อความ เหมาะสมในการทำแบบสอบ ของนักศึกษาพยาบาล	65
ตารางที่ 7	การเปรียบเทียบขั้นตอนการสอน ที่เน้นการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณกับการสอน แบบปกติ	71
ตารางที่ 8	วันและเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง.....	77
ตารางที่ 9	คะแนนเฉลี่ยสะสมและคะแนนความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลของ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุวรรณ ประชารักษ์ จำนวน 38 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและ หลังการทดลอง	80
ตารางที่ 10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า t ของคะแนนความสามารถในการ วินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง ก่อนและหลังการทดลอง	81
ตารางที่ 11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของคะแนนความสามารถในการ วินิจฉัยการพยาบาลจำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการวินิจฉัยการพยาบาล ก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลอง	81
ตารางที่ 12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของคะแนนความสามารถในการ วินิจฉัยการพยาบาล จำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการวินิจฉัยการพยาบาล ก่อนและหลังการทดลองของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของคะแนนความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง	82
ตารางที่ 14 เปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล ในขั้นการจับประเด็น ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามวิธีการ สอนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการทดลอง	83
ตารางที่ 15 เปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล ในขั้นการเลือกรับ ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตาม วิธี การสอนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการ ทดลอง	84
ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล ในขั้นของการตีความ หมายข้อมูลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตาม วิธี การสอนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการ ทดลอง	85
ตารางที่ 17 เปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล ในขั้นการสรุป ประเด็นปัญหาของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนก ตามวิธี การสอนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการ ทดลอง	86
ตารางที่ 18 เปรียบเทียบความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาล ในขั้นการกำหนดข้อ วินิจฉัยการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามวิธี การสอนและคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาพยาบาล ภายหลังการทดลอง	87

สารบัญแนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนย้อนกลับต่าง ๆ ของกระบวนการพยาบาล.....	18
แผนภูมิที่ 2 กระบวนการวินิจฉัยการพยาบาลของ Mitchell	24
แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล	25
แผนภูมิที่ 4 กระบวนการวินิจฉัยการพยาบาลของ Camevali	27
แผนภูมิที่ 5 กระบวนการวินิจฉัยการพยาบาลของพวงรัตน์ บุญญานุรักษ์.....	28
แผนภูมิที่ 6 รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการวินิจฉัยการพยาบาลที่เน้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	51

ศูนย์วิทยพัทพยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย